

INHOUD

Proloog: Hoeren aan de wieg 7

- 1 De winkel als navel van de beschaving 15
- 2 Heen en Weer 44
- 3 Het verzet omhelst de jenever 70
- 4 Van de Polder naar de Dijk naar de Kaap 80
- 5 Voor de huisvrouwen van Katendrecht 92
- 6 Chinese Kees 111
- 7 Vrouwen hebben mooie spulletjes 130
- 8 Grieken, Turken, Noren en Amerikanen 155
- 9 Kopratorretjes, schorpioenen en
vogelspinnen 171
- 10 De kroketten in het restaurant 184
- 11 Een wandeling door winkel en wijk 200
- 12 Adieu mokken 219

Dankwoord 240

Geraadpleegde literatuur 242

Eerdere boeken 244

Register 246

PROLOOG

HOEREN AAN DE WIEG

Aan mijn wieg stonden hoerenmadammen.

Ik ben geboren in het huis van mijn oma. De Oosterstraat in Schiedam, op 8 september 1951. Halfeen 's middags, op zaterdag. Geen goed moment voor de vrouw van een groenteboer om te bevallen. Zondag, de enige vrije dag, was optimaal geweest. Woensdagmiddag, als de winkel gesloten was, had gekund. 's Nachts ook – liever niet, want slaap was schaars tijdens de wederopbouw. Maar alles was beter dan zaterdagmiddag. De vrouw van een groenteboer geeft geen leven als de omzet piekt.

De Oosterstraat was een onooglijk arbeidersstraatje. Mijn ouders woonden in bij de moeder van mijn moeder. Als ik erlangs rijd, kan ik me voorstellen dat er een student woont. Met enige moeite lukt twee ook. Maar oma Annie met haar tweede man, samen met mijn moeder, vader en een mekkerende baby? Toch was het normaal in de tijd van woningnood en geldgebrek. Ik probeer het wel eens uit bij leeftijdgenoten. Niet zelden blijken ze in het huis van hun oma (bijna altijd de moeder van hun moeder) geboren.

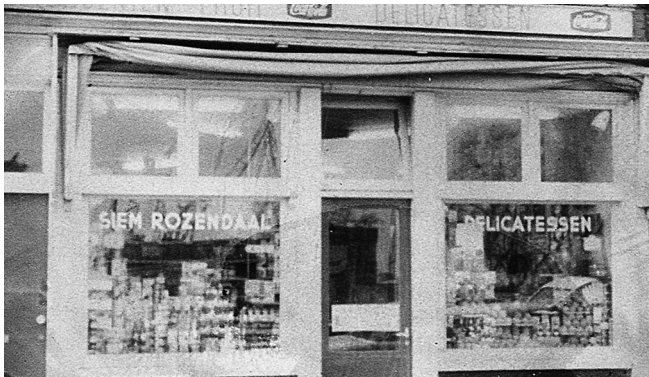
Op de zolder van het huisje werd een kamertje ge-

timmerd en daar sliepen mijn ouders met mij, voor tien gulden kost en inwoning per week. Ze hadden toen al een groentewinkel op de Sumatraweg op Katendrecht. Een unieke buurt in een unieke stad.

Rotterdam is een van de grootste havens ter wereld. Havensteden hebben iets speciaals. De ontmoeting van land en water, van bedrijvigheid en ontspanning. In een havenstad heb je vreemde kroegen, vreemde vogels. Er komen mannen die weken, maanden, jaren van huis zijn. Ze laten in hun tijdelijke verblijfsoord wat achter. Een vingerhoedje sperma, zichzelf. Daardoor heeft een havenstad kleurrijke mensen. Ik heb niets tegen Winterswijk. Met enige moeite lukt het me zelfs om Doetinchem, Tilburg en Heerlen leuk te vinden, maar iedereen daar lijkt op me. Ze zijn bijna allemaal blond, blank en braaf.

In een havenstad kom je echter voortdurend mensen tegen die er anders uitzien, anders doen en anders

De winkel van mijn vader

zijn. Een andere neus, ander haar, een andere huidskleur, een ander karakter, een andere manier van doen. Je ziet in een havenstad Nederlanders met een Joodse neus, een Antilliaanse kroeskop, met een Chinese ondoorgrondelijkheid, Griekse handelsgeest, Surinaamse hartelijkheid, Turkse ondernemingszin, Marokkaanse charme.

De winkel van mijn ouders heette De Paradijsvogel. Hij is in 1949 overgenomen door mijn vader, die net als ikzelf en mijn opa – ik heb hem nooit gekend, hij is tijdens de oorlog gestorven – Simon Rozendaal heet. Er zijn er meer. In de grote en goed gereformeerde familie waar ik uit voortkom, bestond de gewoonte om kinderen naar ouders en grootouders te vernoemen. Je werd uit elkaar gehouden met de naam van je vader. Ik was ‘Siem van Siem’ – eigenlijk dus ‘Siem van Siem van Siem’, maar dat zei niemand. Er was ook een ‘Siem van Jo’, inmiddels overleden, een ‘Siem van Teun’, geëmigreed naar Canada en eveneens overleden, een ‘Siem van Pau’, een ‘Siem van Marie’, een ‘Simon van Jan’, en dan heb ik ze om en nabij gehad.

Het huis boven de winkel waar we een halfjaar na mijn geboorte naartoe verhuisden, werd nog bewoond door de vorige eigenaar en dus woonden mijn ouders na hun bruiloft op 24 januari 1951 bij oma in Schiedam. Mijn moeder werkte mee in de winkel. Ze fietste elke dag langs de Maas naar Rotterdam en nam dan het bootje naar Katendrecht. Ze stond achter de toonbank en had een goede band met ‘de meisjes’. Mijn vader: ‘An was een mooie vrouw en had altijd leuke kleding aan.

Mijn ouders in Schiedam met hun pasgeboren baby

Ze zag er voor die tijd anders uit.'

Mijn moeder heeft er haar hele leven afwijkend uitgezien. Meer dan mij lief was. Ze had een rattenkop toen al mijn vriendjes moeders met halflang haar hadden, ze had kortere rokken, gewaagder truitjes en opvallender kleuren, ze hield van mijn muziek. Dat gedurfde voorkomen droeg ook bij aan de goede verstandhouding tussen mijn moeder en de meisjes die haar buik zagen bollen.

Vlak na mijn geboorte stopte er een taxi in de Oosterstraat. Een taxi! De gordijnen werden opzijgescho-

ven en er werd door spionnetjes gekoekeloerd – de kleine spiegels buiten aan de ramen op de eerste verdieping. Het portier van de taxi ging open en er stapten twee paradijsvogels uit. Zo moet de buurt aangekeken hebben tegen de madammen op kraamvisite. Ze hadden een gebreid vestje voor me meegenomen. Oma wilde dat wassen, ma werd rood. ‘Dat het madammen zijn, betekent nog niet dat ze vies zijn!’

De meisjes van plezier kleurden mijn jeugd. Ik zag hen op straat flaneren, tegen de deurpost leunen, een praatje maken met aspirant-afnemers. Hun mantra prevelen: ‘Ga je mee, schatje?’ Ik weet niet wanneer ik voor het eerst begreep dat daarmee een transactie werd ingeleid, ik weet evenmin hoeveel langer het duurde tot ik doorhad over welke vorm van dienstverlening er werd onderhandeld.

Ik weet wel dat ons gezin een goed bestaan had dankzij de wonderlijke speling van het lot die dicteert dat seksualiteit iets mysterieus maar existentieels is waar vrouwen de sleutel toe bezitten en mannen voor te hoop lopen. Mijn vader had een bijzondere groentewinkel, waar hij smetteloze en dure groenten, fruit en delicatessen kon slijten. Hij verkocht zelfs kaviaar. Het geld rolde. Het was altijd feest op de Kaap. De meisjes keken niet op een dubbeltje meer of minder, noch hun pooiers, noch de kasteleins van de cafés en nachtclubs, noch de gezinnen die achter in hun woningen peeskamertjes hadden getimmerd. Zij allen dobberden mee op de boeggolf van ‘het leven’, zoals de prostitutie werd genoemd.

Zelfs mijn studie is door de meisjes van plezier gefourneerd. Ik was met neef Dick van Ger, die bedrijfsarts is geworden, de eerste binnen het geslacht Rozendaal die naar de universiteit ging. Dat moet voor mijn ouders, die de studie grotendeels bekostigden, een adering zijn geweest. Dat weet ik maar al te goed, nu ik zelf een handvol studerende kinderen bijsta. Toch heb ik er nooit iets van gemerkt dat mijn opleiding op het gezinsbudget drukte. We konden ons elk jaar een vakantie naar Koudekerke, op Walcheren, veroorloven en waren in de jaren zestig zelfs zo rijk dat we regelmatig de reis naar verre oorden als Duitsland, Zweden, Italië, Frankrijk en Spanje konden ondernemen.

Dat het vanzelfsprekend was dat ik naar de universiteit kon, zal zijn geweest omdat mijn ouders belang hechtten aan een goede opleiding. Er waren onder mijn voorouders vast en zeker familieleden die de intelligentie en het doorzettingsvermogen hadden om een academische opleiding af te ronden, maar de universiteit was in de kringen waar ik uit voortkom uitgesloten.

Voor mij echter niet, waaraan het feit bijdroeg dat mijn ouders in de gaten kregen dat ik notoir onhandig ben. Het is iets erfelijks. Mijn zus Marianne is onhandig, mijn dochter Marte is het, en bij de roulette die voortplanting heet, kreeg ook ik dat gen in mijn schoentje. Ik kan geen spijker recht in de muur slaan en heb een keer, in volslagen razernij nadat kauwen mijn auto op een duimdikke laag blauwgroene en bikkelharde stront hadden getrakteerd, gepoogd deze te reinigen met behulp van een staalspons.

Ik mocht niet meer in de winkel helpen nadat klanten hadden gemopperd dat ik op een iets te agressieve wijze zei: ‘Anders nog iets?’ Dit was een toverspreuk, die ik meende te hebben afgekeken van mijn ouders. Maar ja, ik zal de kneepjes van het vak niet doorgrond hebben, de essentie van dienstverlening niet begrepen. Deze normale vraag stelde ik op zo’n manier dat de klanten terugdeinsden. ‘Vind je het zo niet genoeg dan?’

De andere verklaring was dat mijn ouders kapitaalkrachtig waren. Ze konden mij eerst de hbs en later de universiteit laten volgen. Dat kwam door de meisjes. De nachtvlinders ondersteunden niet alleen mijn loopbaan. Op de toonbank stond een collecteblikje ten behoeve van de Vrije Universiteit van Amsterdam, die niet als andere Nederlandse universiteiten door de overheid, maar bovenal door de gereformeerde burgers van Nederland is gefinancierd. De bootwerkers, de kasteleins, de barjuffrouwen, de ketelbinkies, de zakkendragers, de cargadoors, de parlevinkers en de andere klanten deponeerden daar af en toe een dubbeltje in, maar ik zag de kortgerokte dames er regelmatig een gulden of zelfs rijksdaalder in stoppen.

Dat is iets waar ik nog steeds om kan glimlachen wanneer ik op tv de politici zie die op de VU hebben gezeten. Jawel, de studie van heel wat ex-ministers en politici, van Jan-Peter Balkenende, André Rouvoet en Wouter Bos, is deels door de meisjes van de Kaap bekostigd.

Iets over mijn woordgebruik. Je woont niet in maar

óp Katendrecht, niet in maar óp Zuid. Ik heb geen idee waarom het zo is, maar zo is het. Verder was de verleiding groot om zo veel mogelijk beeldende synoniemen te gebruiken voor vrouwen die zich laten betalen voor seks. Er zijn prachtige en krachtige woorden voor. Ik heb ze niet allemaal gebruikt.

Ik ben afnemer noch liefhebber van deze dienstverlening, maar ben in de loop van mijn leven, ook door te grasduinen in de sociobiologie, tot de opvatting gekomen dat meisjes van lichte zeden niet fundamenteel anders zijn dan keurige, getrouwde vrouwen. Daarom zult u in dit boek niet woorden als 'stoefhoer' en 'temeier' tegenkomen, hoe verleidelijk ze ook zijn. Ik geef de voorkeur aan welwillender benamingen als 'nachtvlinders', 'lichtekooien', 'publieke vrouwen' dan wel *tout court* 'de meisjes'.

Uit respect voor de meisjes die bij ons in de winkel kwamen.

1

DE WINKEL ALS NAVEL VAN DE BESCHAVING

Max was de hulpmotor voor de kar waarop mijn grootvader groenten, fruit, paling en eieren uitventte in Rotterdam-West. Opa duwde, Max trok. Mijn vader weet niet meer wat voor ras de hond was (vandaag de dag kun je er gif op innemen dat een 'Max' een Duitse herder is), wel dat hij niet van gisteren was. Toen opa hem een keer was kwijtgeraakt in de drukte van de grote stad, nam Max in zijn eentje de trein vanaf het Hofpleinstation, knipoogde naar de conducteur, die hij maar al te goed kende, stapte uit in Rodenrijs en kuierde kwispelend naar de Bonfut in Berkel, waar opa en oma met hun dertien kinderen woonden.

Een hondenkar zou vandaag de dag door dieractivisten besmeurd worden, maar was een eeuw geleden een noodzakelijk en normaal vervoermiddel voor hardwerkende ondernemers. Niet alleen mijn opa liep ermee, Tia Papaisidorou (tante Tia voor mij), die op Katendrecht opgroeide, herinnert zich dat Ben van Klaveren, van wie mijn vader in 1949 de groentewinkel met de naam De Paradijsvogel overnam, voor de oorlog ook een hondenkar had om naar de groothandelsmarkt op het Noordplein te gaan. Zo'n kar had twee wielen en de